

5. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Э. Брукинг. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
6. Иноземцев В. Л. За пределами экономического общества / В.Л. Иноземцев. – М. : Academia, 1998. – 640 с.
7. Багов В.П. Управление интеллектуальным капиталом : учебн. пособ. / В.П. Багов, Е.Н. Селезнев, В.С. Ступаков. – М. : ВБ «Камерон», 2006. – 248 с.
8. Шульга Ж.О. Интеллектуальный капитал як об'єктивна економічна категорія / Ж.О. Шульга // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу 2010. – № 2(10). – С. 106-111.
9. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций / Т. Стюарт. – М. : Academia, 1999. – 345 с.

Гладка В.В.

аспірант,

Київський національний торговельно-економічний університет

ЕКСПЕРТ ЯК УЧАСНИК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ВВОДИТЬ В ОМАНУ

Експерт належить до окремої групи учасників провадження у справах про поширення інформації, що вводить в оману, що включає суб'єктів, які сприяють здійсненню провадження і характеризуються самостійним процесуальним статусом.

Відповідно до статті 43 Закону України «Про захист економічної конкуренції» експертиза проводиться експертами відповідних установ або іншими спеціалістами. Експертом може бути призначена будь-яка особа, яка володіє необхідними знаннями для дачі висновку [1]. Експерт є самостійним суб'єктом провадження, що має власний обсяг процесуальних прав та обов'язків, які відрізняють його від інших учасників провадження.

Абзацом восьмим пункту 23 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (зі змінами) встановлено, що для з'ясування обставин, що мають значення для справи і потребують спеціальних знань у галузі науки, техніки, ремесла тощо, розпорядженням органів

Антимонопольного комітету України (надалі – АМК України), яким підвідомча справа, може бути призначена експертиза [2].

Згідно зі статтею 43 Закону України «Про захист економічної конкуренції» до прав експерта відносяться: право заявляти клопотання органу АМК України щодо ознайомлення з матеріалами справи, якщо це необхідно для дачі висновку; право вказувати у висновку на обставини, які мають значення для справи, але щодо яких йому не було поставлено запитань; право відмовитися від дачі висновку, якщо наданих йому матеріалів недостатньо або якщо він не має необхідних знань для виконання покладеного на нього обов'язку; При цьому обов'язком експерта є обов'язок не розголошувати інформацію з обмеженим доступом, а також інформацію, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть (брали) участь у справі, або перешкодити подальшому розгляду справи, що міститься в матеріалах справи.

Також, названою статтею 43 Закону передбачено, що експерт за розголошення інформації з обмеженим доступом чи іншої інформації, розголошення якої заборонено, дачу неправдивого висновку або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків несе кримінальну відповідальність відповідно до закону.

Наведене підтверджує, що норми законодавства про захист економічної конкуренції розкривають процесуальний статус експерта лише фрагментарно, частково окреслюючи обсяг прав та обов'язків.

Варто зауважити, що у 2013 році АМК України був прийнятий Порядок забезпечення проведення експертизи під час здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, затверджений розпорядженням АМК України від 16.01.2013 № 21-р (надалі – Порядок проведення експертизи), який був покликаний, зокрема, усунути прогалини нормативної регламентації процесуального статусу експерта [3]. Водночас, аналіз положень вказаного Порядку проведення експертизи засвідчує, що процесуальний статус експерт залишається повною мірою не визначеним. Зокрема, відсутні норми, якими встановлюються вимоги до особи, яка може бути залучена у якості експерта, підстави, за наявності яких особа не може брати участь у справі у якості експерта, не передбачено право осіб, які беруть участь у справі, заявляти відвід експерту та не визначені підстави такого відводу тощо.

Відповідно до положень наведених вище нормативно-правових актів, процесуальний порядок призначення експерта у справі не передбачає встановлення компетенції експерта (наявності необхідних спеціальних знань) та ознайомлення його з правами і обов'язками. Недоліком статті 43 Закону також є те, що у ній описово вказано, що експертом може бути призначена будь-яка особа, яка володіє необхідними знаннями для дачі висновку. Водночас, в силу необхідності застосувати спеціальні знання для здійснення експертного дослідження, експертом не може бути призначена будь-яка особа, а саме особа, спеціальні знання якої підтвержені. Правильною є позиція О.Ф. Дорошенка, який зазначає, що особа може виконувати функції судового експерта по справі за наявності двох умов: спеціальної – наявність необхідних для вирішення експертних завдань спеціальних знань та практичних навичок у науці, техніці та інших галузях; процесуальної – незацікавленості у вирішенні справи [4, с. 15]. Ці дві умови за аналогією слід застосовувати і до експертів, які залучаються для проведення експертизи у справах, зокрема, про поширення інформації, що вводить в оману.

Варто зазначити, що у 2013 році АМК України були розроблені проекти Законів України «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» (щодо вдосконалення порядку розгляду справ про порушення законодавства про економічну конкуренцію)» (зареєстрований 19.03.2013 за № 2570) та «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо забезпечення доказів у справах, що розглядаються органами Антимонопольного комітету України» (зареєстрований 07.05.2013 за № 2955) [5; 6].

Вказаними законопроектами пропонувалося внести суттєві зміни до Закону України «Про захист економічної конкуренції», зокрема, в частині удосконалення норми статті 43 щодо призначення експертизи (зокрема, додаткової та повторної), процесуального статусу експерта, підстав, за яких особа не може виступати експертом, порядок відшкодування витрат на проведення експертизи тощо. Обидва законопроекти були відкликані, але пропозиції щодо змін і доповнень, які пропонувалися АМК України, зокрема, в частині статусу експерта, передбачали правильні та необхідні положення з метою забезпечення повноцінної участі експерта у якості учасника провадження. Зокрема, передбачалося встановити вимоги щодо осіб, які мають право бути залученими у

якості експерта. Також пропонувалося чітко визначити права та обов'язки експерта. Так, експерт має право: 1) знайомитися з матеріалами справи, що стосуються предмета дослідження; 2) подавати клопотання про надання йому відповідних роз'яснень щодо поставлених питань, а також додаткових матеріалів, необхідних для подання висновку; 3) включати до висновку свої думки щодо виявлених під час проведення експертизи обставин, які мають значення для справи і з приводу яких йому не поставлені питання; 4) поставити з відома орган АМК України, що призначив експертизу, питання, що стосуються предмета дослідження, особам, які беруть участь у справі; 5) відмовитися від подання висновку, якщо поданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків; 6) на оплату за виконану роботу та компенсацію витрат, пов'язаних з проведенням експертизи.

Експерт зобов'язаний: 1) провести повне дослідження і подати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок щодо поставлених йому питань, а в разі потреби роз'яснити висновок; 2) невідкладно повідомити органу АМК України, що призначив експертизу, про неможливість її проведення за поставленими питаннями внаслідок відсутності в нього необхідних знань або без залучення інших експертів у разі виникнення сумніву щодо змісту та обсягу доручення, недостатньої кількості поданих йому матеріалів; 3) одержати згоду органу АМК України, що призначив експертизу, на проведення досліджень, пов'язаних з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи чи зміною його властивостей; 4) не розголошувати відомості, що стали йому відомі у зв'язку з проведенням експертизи, та не повідомляти будь-кому, крім органу АМК України, що призначив експертизу, про її результати; 5) у разі прийняття розпорядження про припинення проведення експертизи негайно повернути матеріали справи та інші носії інформації, що використовувалися для проведення експертизи.

Таким чином, наведені вище положення проектів Законів варто розглядати як належний орієнтир для розробки проекту змін і доповнень до законодавства про захист економічної конкуренції. При цьому, вбачається доцільним не лише закріплення основних прав і обов'язків експерта в Законі України «Про захист економічної конкуренції», а й детальна регламентація у Порядку проведення експертизи процедур взаємодії експерта з органами АМК України та сторонами у справі (заявником, відповідачем, третіми особами) під час проведення експертизи (що стане також й процесуальною

гарантією дотримання прав та інтересів усіх сторін справи), визначення порядку застосування заходів відповідальність до експерта у разі порушення заборони щодо нерозголошення інформації тощо.

Список використаних джерел:

1. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-III //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 12, ст. 64 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

2. Правила розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (зі змінами) (надалі – Правила розгляду заяв і справ) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94>

3. Порядок забезпечення проведення експертизи під час здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, затверджений розпорядженням АМК України від 16.01.2013 № 21-р, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06.02.2013 за № 222/22754 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0222-13>

4. Дорошенко О.Ф. Судова експертиза як засіб доказування при розгляді цивільних справ щодо порушення справ на об'єкти інтелектуальної власності : авторефер. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О.Ф. Дорошенко. – К., Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України, 2007. – 23 с.

5. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» (щодо вдосконалення порядку розгляду справ про порушення законодавства про економічну конкуренцію)» від 19.03.2013 № 2570 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2570&skl=8

6. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо забезпечення доказів у справах, що розглядаються органами Антимонопольного комітету України» від 07.05.2013 за № 2955 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46859